

UJ KELET

ESZÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Nehéz idők, nehéz ország, nehéz nép

Időtől, tértől semmire független, legkevésbé a történelem, amely időben és térben mozog. Minden fejlődés feltétele, hogy időhöz és térhez alkalmazkodjék. Minden munka sikere is ettől függ. Mennél súlyosabb a feladat, annál fontosabb, hogy olyan időben és olyan térbeli viszonyok között indítsák meg, amelyek a kitűzött célra nézve a lehető legmegfelelőbbek. Van aztán még egy harmadik feltétel is. Az emberek, akik a munka mellé állanak, egészen arra valóknak legyenek. Nehézségek még így is lehetnek, de elháríthatók és leküzdhetők, ha a hármas feltételei kedvezően összehatalmozódnak.

Palesztina ujjáépítésének kérdése már nem probléma, de a tempó kérdése még mindig bizonytalan. Weizmann Chajim három nehézséggel magyarázza ezt meg. Nehéz időben, nehéz országot nehéz néppel kell felépítenünk. Időt és országot megismerni sokan tudnak, a nép megismeréséhez már a tömegpszichológia magasabbrendű ismerete szükséges. Weizmann ismeri a zsidó népet. Hát az igazán nehéz nép. A biblia nyakasan mondta és ez kifejezőbb is. Tisztára nyakasságból kételkednek a kételkedők. Nyakasságból bizalmatlanok a jóhiszeműek és nyakasságból fősvények a jómóduak.

A munka tempóját ez lassítja meg és ez a vontatosság veszedelmes. A kényelmes tanakodás, amely ugysem egyezik a zsidó nép temperamentumával, bizalmatlanságot kelthet azokban a tényezőkben, amelyek a zsidó nép energiájától és munkakészségétől várták Palesztina ujjáépítését. A népszövetség csak ősi jogát adta vissza a zsidó népnek, semmi egyebet. A jóakarátát kínálta fel neki, de ezt is határidőre. Weizmann a végrehajtóbizottság ülésén ezt így fogalmazta meg: a hatalmak időhítel adnak nekünk a nemzeti otthon felépítésére. Roppant nagy értékében adják és felhasználását ellenőrzés alatt tartják. Ami természetes is. És az is természetes, hogy ezt a hitelt megfogják vonni, ha észreveszik, hogy rosszul használjuk fel és visszaélünk azzal.

Minden nap a hitelünket fogyasztja. A népszövetség hatalmai jogosan gondolhatták, hogy akit szüretre hívnak, az akkor jön, mikor a szőlő még a tőkén van. Aki késedelmeskedik, az nem kívánhatja az édes mustot. Ha egy népnek, amely kétezer év óta hazátlanul él, hazát kínálnak fel, annak sietnie kell.

A nemzetek türelme olyan tőkén nő, amelyről könnyen lehervad. Mért nem siet a zsidó nép?

Persze: az okoskodók tanakodnak. Hiszen Palesztina ujjáépítését a nemzeti otthon tető alá juttatását ők is akarják. De ide-oda ingadoznak a módok és utak között. Mintha a népszövetség, vagy a mandatárius hatalom csak egy csöppet is törődne azzal, hogy milyen úton és milyen eszközökkel haladunk a célunk felé. Ők a célt megjelölték, a mi dolgunk, hogy odáig eljussunk. Weizmann itt is eloszlott minden kétséget. Kijelentette, hogy a mandátum világos és félremagyarázhatatlan. A népszövetség ugyan különböző irányítást szabott meg, de csak a mandatárius hatalom részére, nem pedig a zsidó nép részére is. A

zsidó nép olyan módon oldja meg feladatát, amelyet legjobbnak ítél.

Ez az ítélet, sajnos nem egységes, mert nehéz nép vagyunk. De még tetézi a bajt, hogy az ország, amelyet ujjáépíteni kell, szintén nehéz és az idő is súlyos bizony. A cionizmusnak épen az a feladata, hogy ezt a hármas nehézséget leküzdje. Le is fogja küzdeni és rövid idő alatt remélhetően. Mert az időhítel, amit kaptunk, máholnap lejárhaj. És le is fog járni bizonyosan, ha nem fogjuk össze a zsidó nép minden erejét és nem indítjuk munkába igen rövid idő alatt. Mert abban megint Weizmannak van igaza, hogy mindent hisznek el a zsidó népnek, csak azt nem, hogy pénztelen. A Palesztina munka pedig elsősorban pénzt követel.

A közoktatásügyi miniszter Kolozváron

Nyilatkozik programjáról és eddig tett intézkedéseiről

Az Uj Kelet újságjától.

Ma délelőtt Kolozvára érkezett Mironescu közoktatásügyi miniszter, Ciortea erdélyi közoktatásügyi vezérigazgató kíséretében. Ugyanezen vonattal érkezett Petala tábornok is. A minisztert a pályaudvaron Tanasesou belügyi vezérigazgató, dr. Metes prefektus, Popovics rendőrprefektus, Pteancu középiskolai főigazgató és Dimitriu egyetemi tanár fogadták.

A minisztert Pteancu főigazgató üdvözölte. Mironescu válaszában kijelentette, hogy úgy neki, mint az egész kormánynak szíven fekszik Erdély közoktatás ügye.

Mironescu miniszter a Román Távirati Iroda tudósítójának a következő nyilatkozatot tette:

— Itt is ismételnem kell, hogy kormányunk feladata a kibékítés. Az a rendeltetés, hogy lecsendesítse a kedélyeket és meggyógyítsa a sebeket, amelyeket egy — túlzás nélkül mondhatom — provokáló kormány okozott. Elég, ha arra gondolunk, mily helyzetet teremtett az előző kormány a parlamentben. Arra készítette az ellenzék, hogy vonuljon ki az országgyűlésből. Mindenféleképpen fenyegették az ellenzék, ezzel is csak növelték az irt, amely kormánypart és ellenzék között fennállott. Jorgát azzal fenyegették, hogy torkára fojtják a szót, a parasztpártiakat pedig tudvaleg a legsértőbb módon inzultálták.

— Ezzel az általános politikai helyzettel kapcsolatban a csatolt területeken még jobban felizgatták a kedélyeket, amire bizonyíték

az a hazafias riadó,

melyet ép most látok a bukaresti lapokban. Az erdélyi néppárti képviselők intézték ezt volt miniszterelnökhöz. Ez a memorandum, amely élénk színekkel ecseteli Erdély szomorú helyzetét és amely helyzet javítására megfelelő eszközöket ajánl, nem talált meghallgatásra az elmúlt kormánynál.

— Mi el vagyunk határozva arra, hogy e memorandum minden törvényes kívánságát teljesíteni fogjuk. Már rá is léptünk erre az utra és sorjában mindenütt javítunk, amit csak lehet. Take Jonescunak miniszterelnöksége garancia Erdélynek és általában az összes csatolt területeknek, mert egész politikai multjában minden energiá-

jával olyan nemzeti politikát folytatott, amely a csatolt területek vezérének nézeteivel mindig megegyezett. És így a jelenlegi kormány többi tagja is mindig kiváló harcosa volt a nemzeti ideáloknak. Vladescu a Kulturliga elnöke, mint egyetemi rektor és Derussi, mint stockholmi és berni követ. Csekélységem is az egyetemen dolgoztam, a megszállás idején pedig Párisban voltam, ahol nagy tevékenységet fejtettem ki Erdély és a Bánát érdekében.

— Ambár a nehézségek, amelyek a körülményeknél fogva minden kormányzás kezdetén előállnak, megakadályozzák a minisztereket, hogy igen sok dolgot egyszerű megoldhassanak, mindamellett a mi 15 napos kormányzásunk óta a fontos ügyek egész sorát elintéztük,

amelyekre Erdély már rég várt és amelyek a jelenlegi helyzetet annyira súlyosbították.

— Egyelőre csak a magam reszortjáról beszélek és elmondom Önnek, melyek azon intézkedések, melyeket hivatalbalépésem óta foganatosítottam. Elsősorban hatályon kívül helyeztem azt a rendeletet, mely a kolozvári közoktatásügyi államtitkárságot Bukarestbe helyezte át. Szükségesnek tartok egy komoly decentralizációt, ezért a kolozvári vezérigazgatóságnak meg kell maradnia oly ember vezetésé alatt, aki jól ismeri Erdély és a Bánát viszonyait. Másodsorban jóvá tettem azt az igazságtalanságot, amelyet Barsan Endrével, az „Astra” kulturegyet elnökével szemben elkövettek, akit komoly ok nélkül elmozdítottak állásától. Visszahelyeztem régi tevékenységi körébe és felkértem, folytassa nemes művét.

— Azonnal pénzszelet utaltattam a belényesi és nagyváradai görögkatolikus iskolák részére, valamint a brassói görögkeleti liceumnak is, amelynek tanárai már hónapok óta nem kaptak fizetést. A naszodi liceum ügyét is rendeztem. Foglalkoztam a hitoktatói kar anyagi helyzetével és elrendeltem hátralekos fizetésük kiutalását. A kolozvári Kereskedelmi Akadémia tanári személyzetét Kiegészítettem a pénzügyi jog egyik legkiválóbb művelőjével, I. Lepadatuval.

— Tanulmányozni kezdtem egy római katolikus teológiai fakultás

felállításának kérdését, hogy lehetővé tegyék a római katolikus ifjúságnak, hogy tanulmányait az országban fejezhesse be, aminek nemzeti szempontból nagy a jelentősége. Ezenkívül foglalkozni fogok a kolozsvári egyetem kibővítésének kérdésével. Többek között elrendeltem, hogy haladéktalanul irjanak ki pályázatot.

a magyar nyelv és irodalom tanszékére.

Saját érdekünk, hogy tanáraink, diákjaink a nemzetiségeket, amelyekkel együtt élünk és amelyekkel — remélem — mindig jóviszonyban is fogunk élni. A kolozsvári Diákotthon ügyében is intézkedtem, nagyobb összeget utalva ki ennek fentartására.

— Visszahelyeztem igen sok komoly ok nélkül felfüggesztett és elmozdított tanárt. Ezen egyszerű felsorolásból, amely még nem is teljes, láthatja ön, mily jóakarattal és mily törekvéssel igyekeztem már néhány napon belül is Erdély kulturális intézményein segíteni és néhány nagyfontosságú ügyet is sikerült elintézni. Mindenekelőtt az a vágyam, hogy visszaszerezem azon igazságosságba és gondoskodásba vetett bizalmat, mellyel minden kormányának Erdély kulturális intézményeivel foglalkoznia kell és amely bizalmat a múlt kormány elveszítette. Elhatározásom továbbá, hogy az összes zavaró és nehéz kérdéseket, melyeket a volt kormánytól örököltem, igazságosan és haladéktalanul el fogom intézni.

— A felekezeti iskolák és a kisebbségi probléma kérdésében van-e valami közölni valója a nyilvánosság részére? — kérdezte a beszélgetés végén tudósítónk.

— A felekezeti iskolák kérdése nagyon nehéz és nagyon kényes ügy, amely nagy mértékben foglalkoztat, de ne kívánják tőlem ennek azonnali megoldását. Szándékom egy bizottságot kinevezni, amelynek tagjai lesznek az összes felekezetek képviselői is ennek a kérdésnek tanulmányozására és amely mindenütt a helyszínen folytatja le a vizsgálatot, mert így lehet majd helyes és igazságos megoldáshoz jutni. A jelenlegi felekezeti iskolák ilyen jellegű meg akarjuk tartani, a lehetőség határain belül támogatva a kisebbségek kulturális fejlődését.

— A román nép, különösen az erdélyi románság, — fejezte be a miniszter — amely a múltban annyit szenvedett az idegen uralom visszaéléseitől és igazságtalanságaitól, ma át van hatva attól az eszmétől, hogy mindenki számára jogokat alkosson. Inkább szélesíteni kívánjuk a jogokat, mint bárkiét is elvenni vagy csökkenteni.

Az Erdélyi Bank tőkeemelésé

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekkörébe tartozó Erdélyi Bank és Takarékpénztár r.-t. Kolozsvár, Románia legelőkelőbb pénzintézetének, a bukaresti Banque de Credit Roumain-nek közreműködésével, amellyel a Banque de Paris et de Pays Bas, Paris, tart fenn kapcsolatot, alaptőkéjét 6 millió leiről 40 millió leire emeli fel.

Az eként megerősödött pénzintézet átveszi a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi, brassói, nagyszebeni és nagyváradai fiókjait, továbbá a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tulajdonát képező affiliált ujromániai pénzintézeti részvényeket és ezeknek ellenértékét részvényekben fizeti meg, ami által a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak az Erdélyi Bank és Takarékpénztár r.-t.-nél jelentékeny érdekeltisége marad meg.

Ilykép a tőkében megnövekedett és a Banque de Credit Roumain támogatása által egyébként is nagy mértékben megerősödött Erdélyi Bank és Takarékpénztár r.-t. fogja fentartani és folytatni azt a széleskörű üzletet, amelyet eddig a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank folytatott Ujromániában.

— Ujakra váltják be a december végén lejárt kincstárjegyeket. Bukaresti munkatársunk jelenti: December végén nagyszámu kincstári jegy járt le, amelyeket még az Averescu-kormány bocsátott ki. A pénzügyminisztérium elhatározta, hogy ezeket a kincstárjegyeket ujakra váltja be és értéküket az új kibocsátásuk értéke szerint számolja el.

Erdélyben dől el a politikai válság

Megszüntették a kivételes állapotokat

Az Uj Kelet tudósítójától.

A beszarabiai ostromállapot megszüntetése miatt a katonai parancsnokság és a kormány között keletkezett konfliktus békés elintéztést nyert. A belügyminiszternek sikerült meggyőzni az illetékes faktorokat az ostromállapot és cenzura megszüntetésének szükségéről és a döntés ebben az értelemben megtörtént. A belügyminiszter magához kérte az újságírókat, akiknek kijelentette, hogy az egész ország területén a kormány

megszüntette a cenzurát

és a vonatkozó rendelet a hivatalos lap holnapi számában fog megjelenni.

— Ezt azért nem tehetjük meg eddig — mondotta Camarasescu — mert nehezebb a hibát jóvátenni, mint azt elkövetni. Az ostromállapotot szintén megszüntetjük csak pár kilométeren az orosz határ mentén tartjuk fenn. Bizonyos vagyok benne, hogy a jól megszerzett polgári közigazgatás több eredménnyel jár mint a katonák szigorja. A cenzurát illetően hiszem, hogy a lelkiismeretes sajtó bebizonyítja, mennyire fölösleges volt ennek a rendszabálynak a fentartása.

A sajtó nagyrésze örömmel üdvözlöi a kormány elhatározását és figyelembe véve a jegybank kormányzói állásának betöltését, megállapítják a lapok, hogy

a kormány helyzete megszilárdult.

A politikai válságban különben szélcsönd van. A pártok tárgyalásai még nem fejeződtek be, a döntést az ünnepek utánra halasztották.

A régi királyság pártjai — mondják politikai körökben — elejtették kezükből a vezetést és a válságot csatoit területeken, elsősorban Erdélyben hagyták eldönteni.

A pártvezetés nagyrésze már elhagyta a fővárost és most elsősorban a csatoit területek képviselőinek megszervezésén fáradoznak.

A nemzeti párt

vezetősége Kolozsvárra érkezett, ahol döntő jelentőségű tárgyalásokat folytat Mihali Tivaddal és Suciuval. A tárgyalások célja: Take Jonescu vezetése alatt koncentrációs kormány létrehozása. Erre a célra értekezletre hívták össze az erdélyi néppárti képviselőket, de Goga és Groza ellentállása miatt ezt az értekezletet kénytelenek voltak elhalasztani. Az „Aurora” Mihaliék vállalkozását és a gyűlés elhalasztását az

„improvizált takisták” kudarcának

nevezi és úgy tudja, hogy nem is fognak megállapodásra jutni. A bánati néppárt is kettészakadt, de a párt fele Imbroane vezetésével kitar Averescu mellett, másik fele új orientálódást keres, de semmiesetre sem a jelenlegi kormányelnök irányában. Karácsonykor az erdélyi pártok Kolozsváron, Temesvárt, Lugoson, Aradon és Karánsebesen nagy népgyűléseket és vezetőségi értekezleteket fognak tartani, amelyen dönteni fognak a magatartás felől. Egyébként a liberálisok 12 vezetőembere is Erdélyben tartózkodik, hogy — az „Indreptarea” szavai szerint — a tizenkét apostól meghódítsa a csatoit országrészeket.

A politikusok január 11-én térnek vissza a fővárosba, de akkor már kész elhatározásokkal.

Az Averescu-párt fiatal tagjai külön akcióra szervezkednek a parlament megnyitására. Véleményük szerint nem elég bizalmatlanságot szavazni a kormánynak, meg kell bélyegezni, mint az alkotmány ellen régi idők óta elkövetett legnagyobb merényletet. Az „Aurora” úgy tudja, hogy a néppárti ifjak ki akarják robbantani a korona és a parlament között feszülő ellentétet, hogy a helyzet teljes tisztázását érjék el.

Take Jonescu válassza Averescunak

Averescu tábornoknak az „Indreptarea”-ban megjelent interjújára, melyben elmondja a válság történetét és volt külügyminiszter

árulással vádolja meg, ma válaszol Take Jonescu az „Epoca” hasábjain.

Take Jonescu rámutat a néppárttal való összeköttetésének történetére. Kijelenti, hogy támogatta Averescu kormányalakítását, amelybe Averescu népszerűsége hozott, ő pedig a kormányzás tudományát.

1919-ben tartózkodott az általános választásoktól, de ez Averescunak köszönhető, aki közös listát javasolt és a megígért 87 jelölt helyett csak 30 jelöltjét hagyták meg a demokráta pártnak.

— Elfogadtam a külügyi tárcát — mondja Take Jonescu — abban a meggyőződésben, hogy Nagyrománia megvalósulása után elsőrendű szükségesség, hogy a győztes keleti államok szövetségre lépjenek egymással. Ez a nemzeti szükségesség volt olyan fontos rám nézve, mint bármi más és minden egyebet, még saját pártom széthullását is másodrendű dolognak tekintettem ezen történelmi feladattal szemben. Ezt a programot:

a kis antantot megvalósítottam

és más számos szolgálatot is tettem a kormánynak. Tanácsaimat azonban nem mindig hallgatták meg.

1921 őszén, a parlament megnyitásának közeledtével, nyilvánvalóvá lett, hogy az Averescu-kormány nem viheti tovább az ügyeket s ekkor azt mondtam Averescunak, hogy a jelenlegi parlament élete megmenthető egy más kormány alakításával, amely azonban nem lehet az előzőnek egyszerű utóda. Javaslatom komolyságának biztosítására, — hogy minden önös gondolat látszatát is elkerüljem — felajánlottam Averescunak, hogy pártommal kész vagyok

beoladni a néppártba.

Visszautasította a javaslatomat.

Különös dolog árulással vádolni egy politikai csoportot, amely nem akart együttműködni egy oly kormánnyal, amely már tovább nem élhetett. Erre az is bizonyíték, hogy lemondásom után Averescu nem egészítette ki kabinetjét más külügyminiszterrel, hanem utódot ajánlott a királynak.

Amikor megkaptam a kormányalakítási megbízást, felajánlottam Averescunak, hogy ha pártjával együtt támogat, annak adom a belügyi tárcát, akit ő ajánl. Nem fogadta el. Január 17-én a parlament, amely még tovább is élhetne, határozni fog saját sorsa felől.

Egyes lapoknaknak

a király ellen

a jelenlegi válságban tanúsított iniciatívájával kapcsolatosan intézett támadásaira ezt felelhetem:

Minden alkalommal, minden politikus, mindenki sorban kérte a királyt, ragadja magához az iniciatívát a válság megoldásánál, mert ez az alkotmányos szokás. Most már joggal lehet-e ezt alkotmányellenesnek bélyegezni? A parlamentnek és az országnak meglesz az alkalmja, hogy megmondhassa, vajjon a király akkor, amikor elfogadta Averescu lemondását, az ország lakosai többségének véleményével szembeszállt-e vagy sem?

Román-magyar közeledésről beszélnek Budapesten

Budapest, január 3. Az a bukaresti hír, hogy a romániai külügyminisztérium élére Derussy volt budapesti román követet neveztek ki, azt bizonyítja, hogy a Take-kormánynak fő feladata lesz a magyar-román közeledés előkészítése.

Döntő fordulat előtt a bolsevizmus

Moszkva, jan. 4. (RTI-Rador.) Lenin a szovjetkongresszuson kijelentette, hogy a bolsevizmus döntő fordulathoz ért. A jelen körülmények között örültség volna el nem fogadni a kapitalista nagyhatalmaknak Oroszország felsegítésére felajánlott segítségét. Egyébként is egyes előretolt állások pillanatnyi kiürítése a kommunista eszmékkel megfér és ha vissza is vonulunk egyelőre, ez csak erősbítésünkre szolgál majd későbbi harcokban.

A kusnicei kisbíró

Királyháza és Prága között. Éjjel.

Amikor bejött a kupéba, senkise hitte volna, hogy ő a kusnicei kisbíró. Magam se néztem ki belőle a nagy méltóságot. Szerényen leült és megigazította magán a kaftánt. Mert kaftán volt rajta és kerek fekete bársonykalap, a kalap alatt hátul kopott bársonysapka. A sapka és a kalap szögében két vörhenyös tincs, szabályos csavarodásban a fülecimpájáig, emögött bongyor szakálka, ujjal-fésült bajusz, a bajusz fölött erőteljes orr — mit csürjem-csavarjam, testvérem volt ez a hallgatag kiszidó. Hogy testvérem, már az első pillanatban láttam, hogy kisbíró Kusnicén, ezt a legmerészebb fantáziával se tudtam volna elképzelni. Láttam róla, hogy szeretne megnyilatkozni, izgett-mozgott a helyén, de a fülkében magasabb dolgokról beszélgettek, a dollárról, a frankról és a többi súlyos valutáról, belátta, még nincs itt az ő ideje, senkise akarja tudni, hogy Kusnice is van a világon és ha van, ki ott a kisbíró. Néha felkapta magát, kinézett a folyosóra, szigorral és aggodalommal a szemében, néha ki is szólt. Hogy mit mond, nem értettem kisoroszul beszélt, de egy szó mindig visszatért: Iván. Fölényesen mondta, de nem úgy, ahogy ur beszél a szolgáljához, valami hivatali felsőbbiséggel, bár volt a hangjában valami jószámszínű, nem merem mondani atyai. Künn egy darócgomolyag gubbasztott a homályban, néha megszólalt és dünyögést hallatott, amitől a kusnicei kisbíró — nevezük már az őt megillető néven — szemmeláthatólag megnyugodott. Körülnézett, hogy sejtik-e itt, ki ő mi ő Kusnicén, senkise sejtette. A komoly valutatudomány áttért a humorra. egy német utazó meséli, hogy valamelyik lengyelországi cég a következő sürgönnyt küldte Amszterdamba: „Vagon pénzt feladtuk, küldjék a postacsomagot haladéktalanul.” A kusnicei kisbíró háromszor nevet. Nevet udvariasságból, nevet, hogy mutassa, tudja a német kereskedői nyelvet és nevet, mert érti az adomát. Kereskedőnek nézik, valaki megkérdi tőle, mit szállít. Kicsit kihuzza magát s göggel mondja:

— Huszonhét lánc földem van Kusnicén.

Még mindig nem tudódik ki, hogy egyuttal hivatali méltóság, de ami késik, nem mulik. Bejön a kalauz, kéri tőle a jegyet, erre benyul érdes kezével — már látni ezen a kézen, hogy fejsze, kapa, ekeszarva érdesítette — a kaftánja alá, kivész egy bélyegzős írást, ruténul felel a cseh kérdezősködésre, itt már gyanítani lehet, hogy hivatalos küldetése van. Az írás Kusnice rutén község pecsétés levele, arról szól, hogy Nemtudomhogyhívják Iván tizenkilencéves legényt megharapta egy gyanus kutya, mire agyonütötték. Az írásból nem derül ki, kit ütöttek agyon, de Koppelfreund Zélig, mert hiszen ő a kisbíró Kusnicén, megmagyarázta, hogy a kutyát. Iván künn kuporog a folyosón. Most viszi Prágába, a Pasteurbe, mert a körorvos azt tanácsolta, hogy sietni kell vele.

Az írás nincs egészen rendben, hiányzik róla a beregszászi jegypénztár bélyegzője, az a veszély fenyegeti a kisbíró, hogy leszállítják Ivánnal együtt. De a kisbíró nem hagyja magát. Igazán nem ért rá ilyen aprócseprő dolgokkal bibelődni, neki vigyázni kellett Ivánra, már tíz napja, hogy a kutya megharapta, minden pillanatban kitorhet rajta a veszeltség.

— Miért vártatok vele tíz napig? — kérdi a kalauz csakugy melleleg, mert hiszen ez őt mint közeget igazán nem érdekelheti. — Fát kellett tutajozni, evvel nem lehet várni, mert a víz befagy.

Bejönnek a katonák, két vonatkísérő közeg, forgatják az írást, megnézik Ivánt, aki nyitott szemmel és nyitott szájjal alszik a batyuján, a kisbírónak adnak igazat. A kalauz, aki eddig nagyfiú volt, szemmeláthatólag összezugszorodik, a kusnicei kisbíró szemmeláthatólag nő. Kis ember, de most mintha verné a fejével a plafont. Kezd kibontakozni az

ékesszólása is, nemcsak hogy ittmaradhat egészen Prágáig, ő úgy tudja: neki meg Ivánnak különfülke jár. A legionáriusok szigoruan bólintanak, a kalauz bosszusan vakarja a fülét, honnan vegyen ő különfülkét, mikor a folyosó is tömve van utassal.

— Akkor legyen elsőosztályú fülké, mondja az egyik katona.

— Legyen elsőosztályú! — mondja a kusnicei kisbíró is, de az első osztály is tele van, nem lehet a fizető utasokat kizavarni.

Jönnek-mennek a katonák, a kalauz is hol benéz, hol eltűnik a folyosón, végre is pillanatnyi megoldáskép úgy döntenek, hogy Ivánnak is helyet kell szorítani a fülkében. Iván — ő a kilencedik — bambán, egészségesen mosolyog, nem mer leülni, de a végén mégiscsak leül. Egy utas megkínálja cigarettával, de a kisbíró szigoruan leintí. „Nem szabad cigaretázni, mondja, én vagyok felelős érte.” Aztán megmagyarázza a veszett kutya esetét, mutatja a lábát Ivánnak, minden percben kitorhet rajta a veszeltség, akkor aztán az egész kupét végigmarja. A tetőlámpa rémesen világít, ebben a világításban rémesen hat a história, három utas sietve kivonul a folyosóra, Ivánnak van helye s a kisbíró is kényelmesen kinyújtozhat. Hivatalos hatalma virágában érzi magát, elmeséli, hogy otthon az ő dobszavára gyűl a legtöbb ember és erős gazdákat pofoz ki a korcsmából, ha a zárás órája közeledik, senkise mer hozzá nyulni. Ha ő akarná, az egész kupét kiüríthetné, még a vonatot is joga van megállítani, ha netán Iván ruszszul talál lenni. Ivánon egyáltalán nem látszik a hajlandóság a rosszulletre, nyitott szájjal horkol, kicsit bizony nem másodosztályú illendőséggel csurgatja el a nyálát, ettől még egy asszony szedelkőzik s otthagyja a fülkét. Kezd a dolog barátságatlan lenni, de a kisbíró szereti a társaságot, nem akar egyedül maradni Ivánnal, mert hátha az éjjel csakugyan kitor rajta a veszedelem, mindenkit megnyugtat, hogy nem is biztos vajjon veszett volt-e a kutya, az állatorvos ugyan megállapította, hogy az agyveleje zavaros, de lehet, csak attól volt, hogy a fejét ütötték a parasztok.

— Különbö se tessenek félni, az agyvelő már Prágában van és professzorok vizsgálják.

Ettől ugyan egész bátran félni lehetett, de a fülké mégsem ürült ki teljesen. Csak egy utas vonult ki a folyosóra. En és még egy rettenthetetlen ottmaradtunk szemben az alvó Ivánnal és a diádasmas kisbíróval.

Megtudom, hogy Koppelfreund Zélig nem ép a maga hivatottságából került a kisbírói stallumba, már az apja esküdt volt Kusnicén. Nem ő az egyedüli, van még három kisbíró, azok nem zsidók. De a súlyosabb feladatokat mindig rábizzák. A legutóbb azért járt Prágában, mert a község görögkeleti eklézsiája elzavarta a plébánosát. Haragban voltak vele valami komenció miatt, évekig veszekedtek hiába, erre pár héttel ezelőtt az egész falu (kivéve persze a zsidó földműveseket) áttért az orosz hitre, új papot hozattak s a régít kitétek a lakásából.

— Prágában nevettek — meséli Koppelfreund — hogy miért ép engem küldenek a plébános ügyeinek az elintézésére. Megmagyaráztam nekik, hogy engem sorsoltak ki, de jobb is, ha a zsidó kisbíró intézi el ezt, mert a többi haragot tart a pappal. Azt mondták a minisztériumban: ennek igaza van. S a plébános is szépen megköszönte, hogy közbenjártam az ügyében.

Kassán, Zsolnán, Rózsáhegyen új utasok szállnak fel, akik nem tudják a veszett kutya esetét, dühösen rázzák az ajtót, mert a fülkében még van hely. A kusnicei kisbíró fölényesen mosolyog és beszéli tovább az életét. A lova sántít, most gyögyíttja, adja az a jösten, hogy ne legyen semmi baja, mert ki kell hordani a trágyát, tavasszal meg szántani kell vele. Ha a tehenet befogja, elapad a teje, a tej pedig kell, mert négy gyereke van — maradjanak életben százhuszig.]

Egy mérges utas odakünn nem hagyja abban a dolgot, szalad a kalauzhoz, kinyitítja az ajtót, beront, mellbelöki a kisbíró, aki az

erőszaknak enged, de megfenyegeti a pasast Ivánnal, aki képes azonnal rosszul lenni. De Iván jóízűen hortyog, eszeágában sincs rosszul lenni. A többi folyosólakó is bemezéskedik, a fülké megtelik, az a veszély, hogy Ivánt és a kisbíró, akiknek végre is nincs rendben a jegyük, kiteszik a folyosóra. Jön is egy szigorú ellenőr, nem reagál a kisorosz sopánkodásra, németül beszél és azt mondja a kalauznak: ennek nem volna szabad megtörténnie A kusnicei kisbíró nem hagyja annyiba. Ha kell tud ő németül is. Kinyújtja a félkezét és nyitogatja az ujjait. A egyiket a másik után. Mire mind az öt ujját kiterpesztette, befejezte a replikáját. Amely emelkedő énekhangra megy és így kezdődik:

— Memunöfösch her kantraler...

És így végződik.

— ... iz dö gancö zách in ardnig kedasz Majse vejiszuöl.

Az ellenőr ránéz a kisbíróra és ránéz Ivánra. Valószínű, nem értette meg, hogy ez az utolsó passzus azt jelenti, hogy a cseh-szlovák népköztársaság törvényei és rendelkezései szerint rendben van a dolog. De valamit sejt. Az igazságot.

— Gut! — legyint a fejével és kimegy.

A kusnicei kisbíró megigazítja az alvó legény fejét, maga is nekítámaszkodik a párnának és próbál aludni. Mielőtt elalszik, a pillái mögül ránéz a támadójára s ebben a nézésben szánalom van és felsőbbiség, a földet turó ember megvetése és nyers haragja.

Kacsér Illés

A román kormány válaszol Leninnek

Az Uj Kelet tudósítójától.

Megírta az Uj Kelet, hogy Lenin a harmadik szovjetkongresszuson éles támadást intézett Románia és Lengyelország ellen, mert szerinte ezek az államok a francia imperializmus keleti exponensei és alkalmas pillanatban meg fogják támadni Oroszországot. A kormány ezzel a hírrel kapcsolatban tegnap a következő kommunikét tette közzé:

A román kormány azon orosz támadásokra, amelyek szerint Románia nem őszintén semleges Oroszországgal szemben, mert megtagadta egy Oroszország ellen intézett támadás esetére szóló semlegességi nyilatkozat aláírását, a következőket válaszolja:

Románia nem gondol semmiféle háborúra sem Oroszország, sem bármely más állam ellen. Nem akar senkit sem megtámadni s mint a népszövetség tagja, ezt nem is tehetné. Minden provokálási szándék is távol áll tőle.

A varsói orosz-román tárgyalások alkalmával Karahan orosz béke delegátus egy nyilatkozatot terjesztett a román delegáció elé aláírás végett, amelyben Románia kötelezőleg kijelenti, hogy harmadik oldalról jövő támadás esetén semleges marad Oroszországgal szemben.

A nyilatkozat aláírását a román delegáció megtagadta nemcsak azért, mivel a varsói tárgyalások nem politikai, hanem gazdasági jellegűek voltak és a román delegációnak ilyesmire felhatalmazása sem volt, hanem azért is, mert egy ily nyilatkozat államszerződés jellegével bír, mely a két állam között már szorosabb politikai viszonyt feltételez, mint aminő Oroszország és Románia között ma fennáll.

Azt tehát, hogy a varsói román delegáció visszautasította ezen nyilatkozat aláírását, legkevésbé lehet úgy magyarázni, Romániának agresszív szándékai lennének Oroszországgal szemben. Románia békében kíván élni úgy Oroszország mint minden más állammal, amit ép Oroszországgal szemben tényekkel is bizonyított.

— Titulescu január 15-én hagyja el Romániát. Bukaresti munkatársunk jelenti: Titulescu volt pénzügyminiszter, Románia újonnan kinevezett angliai nagykövete, január 15-én utazik Londonba.

Weizmann a bécsi zsidók között

„A hatalmak időhíttelt nyújtottak a zsidó nemzetnek” — A nagy intézőbizottság határozatai — Weizmann az angol nagykövetnél

Az Uj Kelet tudósítójától.

Bécs, január 2. A világszervezet nagy intézőbizottságának általános vitája a vezetőség jelentése fölött december 28-án, 29-én és 30-án egész nap és késő éjjelig tartott. A vita lezárása után a vezetőség tagjai és így többek között Weizmann is kimerítően reflektáltak a a felszólalásokra. Chajim Weizmann főleg a politikai kérdésekkel foglalkozott és beszédében érintette az angol kormány viszonyát, valamint a palesztinai kormány kapcsolatát a cionista világszervezethez.

A vezetőség részéről elhangzott felvilágosítások után a nagy intézőtanács sorrendben a következő határozatokat hozta meg.

A határozatok

1. A nagy intézőbizottság elhatározza, hogy megalkotja a Zsidó Nemzeti Alap ellenőrzőtanácsát (Board of Trustees) azzal a feladattal, hogy a Zsidó Nemzeti Alap pénzügyei felett a legfelsőbb ellenőrzést gyakorolja és hogy a nagy intézőtanácsnak időről-időre jelentést tegyen.

2. A Zsidó Nemzeti Alapnak Erec Jiszraelben lakó vezetői felhatalmaztatnak, hogy az engedélyezett költségvetés keretein belül a Zsidó Nemzeti Alap folyó ügyeit intézzék.

3. A Nemzeti Alap direktóriumának létszáma hétről kilencre emeltetik, melyből azonban egyelőre csak nyolc tisztséget töltenek be. A nagy intézőbizottság elhatározta, hogy a következőket választja be a direktóriumába: Dr. Hantke, Böhm, Farbstein, Schocken, Ussischkin, Van Vriesland, Wilkansky és prof. Warburg. Dr. Bodenheimernek és Kremenevskinek, akik a Nemzeti Alap megalapítása óta megszaktítás nélkül élén állottak a Nemzeti Alapnak és most a Nemzeti Alap újjászervezésének érdekében önzetlenül lemondottak kizárólagos tisztségükről, a nagy intézőtanács nyilvános köszönetét fejezte ki.

4. A sékel-kérdésben a nagy intézőbizottság úgy határozott, hogy az 5682-ik évre a sékel Ausztriában 200 korona és Lengyelországban 150 lengyel márka. A többi országokra nézve a nagy intézőtanács még nem határozott, hanem utasította a vezetőséget, hogy az egyes országok szervezeteivel való közös megállapodás alapján határozza meg a sékel összegét.

5. A sékel-kérdéssel kapcsolatosan a nagy intézőbizottság a következő határozatot hozta: A nagy intézőtanács felhatalmazza a vezetőséget, hogy az egyes országos szervezetekkel egyetértésben külön járulékat állapítson meg (cionista adó), mely járulék a sékellel egyetemben a világszervezet politikai és szervezeti költségvetését fedezze.

6. A nagy intézőbizottság utasította a vezetőséget, hogy a XII-ik világtörvényhatározata alapján gondoskodjék róla, hogy a világszervezet Palesztina-bizottságában a palesztinai zsidóság részéről az Aszefat Hanivcharim két kiküldöttje mint teljesjogu tagok helyet foglaljanak. Továbbá a Vaad Haleumi képviselői szintén bevonassanak a Palesztina-bizottság alosztályaiba.

7. A Palesztinába való bevándorlás kérdésében következő határozat hozatott: A nagy intézőbizottság a jelenlegi bevándorlási szabályok fentartásában a zsidó migráció súlyos veszélyeztetését látja. A nagy intézőtanács tudomásul veszi azokat a politikai lépéseket, melyeket a vezetőség ezügyben tett és kijelenti, hogy a vezetőség által illetékes politikai helyen előterjesztett ama követelés, hogy a bevándorlási rendszabályok a május elseje előtti időben érvényben volt rendszabályokkal helyettesíthessenek, a cionista világszervezet követeléseinek minimumának tartja.

8. Elhatározta a nagy intézőbizottság, hogy egy bevándorlási bank, valamint egy cionista szállító vállalat létesítésének kérdését sürgős tanulmányozás céljából kiadja a vezetőségnek. A bank, valamint a szállító társaság

alapítói a meglévő cionista pénzügyintézetek lennének.

9. A cionista szervezeti alkalmazottak ügyében a nagy intézőbizottság utasította a vezetőséget olyan rendszabályok megtételére, amelyek lehetővé teszik, hogy a szervezet alkalmazottai és tisztviselői, akik a diaszpóra szervezeteknél működnek, bizonyos később meghatározandó szolgálati év betöltése után alkalmaztatásukat Palesztinában kapják meg.

A hozott határozatok még kiterjedtek több kisebb vagy nagyobb jelentőségű dologra is, így például palesztinai delegáció küldése Amerika, a Palesztinába való bevándorlás szabályozása Nagyrománián keresztül, a cionista hivatalnoki kar fizetési skálájának egységes megállapítása, valamint a XII-ik cionista világtörvényhatározatának végrehajtása. A nagy intézőbizottság utolsó ülése hajnali két óráig tartott és pénteken hajnalban a napirend utolsó pontját is kimerítették. A nagy intézőbizottság a vezetőségnek megszavazott lelkes köszönettel fejezte be tanácskozásait.

Népgyűlés Bécsben

A nagy intézőbizottság Bécsben tartott üléséhez alkalmából Bécs városának zsidósága óriási méretű népgyűlést tartott, melyen a vezetőség és a nagy intézőtanács több tagja tartott szónoklatot. A népgyűlés Bécs legnagyobb födött helyiségében, a Sophiensaalban folyt le. A hatalmas méretű népgyűlésről bécsi tudósítónk a következőkben számol be:

A nagyteremben, melynek minden talp-alattnyi helyet emberek, asszonyok foglalják el, mintha a lelkesedés tengere terülne el. Sűrű egymásra sorakozó széksorok nagy embertömeget sorakoztatnak egyenes vonalakban. Az arcon a lelkesedés tüze ég s a podiumról elhangzó beszédek egyes mondatai a tapsorkánba fulnak bele. A bejáratnál a feljutni nem tudók fekete tömege sűrűsödik össze. Hét óraker már teljesen lehetetlen bejutni. Későn, a gyűlés közepén különös csoport jön, gyerekek a mellükön zsidó kokárdával utat váganak a tömegben. Most Feivel beszél:

— Huszonöt évvel ezelőtt gyűléseink egy-néhány lelkes ember összevadásából álltak. Hosszasan fejtegeti a cionizmus történetét. Beszédében, amikor a jövő képeit festi meg, különös meggyőző erő van. Ennél a pontnál kigyulnak az arcok a tenyerek vasasan összevadásznak s rajuk mélyen a távoli őshazának konturjai rajzolódnak fel.

Feivel nehezen tud a podiumról távozni, mert a tömött sorokból újra meg újra fölzug a tapsorkán. A falat rengető tapsvihar csak akkor fokozódik a tombolásig, mikor Chajim Weizmann érdekes alakja jelenik meg a színpadon.

Egyszerre, mintha egy láthatatlan kéz megfogta volna a mozgó csuklókat, csönd lesz, a nézésük minden erősségét, a fülek minden hallásukat, az agyak minden felfogó képességüket koncentrálnak a szónok felé.

Sok meggondolással s tömörséggel beszél. Beszédének minden mondata gondosan lecsiszolt egység.

Weizmann nagy politikai beszéde

Dr. Weizmann többek között azokról az ellenséges kísérletekről is említést tett, amelyekkel a zsidó nép ellenségei a Palesztina-mandátum értelmét és belső tartalmát igyekeznek elhomályosítani.

— A Palesztina-mandátum — mondotta emelt hangon dr. Weizmann — a palesztinai zsidó nemzeti otthon megalapítása tekintetében teljesen tisztá és egyértelmű. Ebben a mandátumban a népszövetség különféle szabályokat ír elő a mandatárius hatalom részére, de nem a zsidó nép részére abban a tekintetben, hogy milyen módon és milyen eszközökkel kívánja ezt a célt elérni. Bizonyos az, hogy a zsidó nemzet ezzel a magna chartával súlyos felelős-

séget vállalt magára. Itt nincs már helye a meghátrálásnak és egyetlen zsidó sem tudja magát kivonni eme felelőség terhe alól. A világ nagyhatalmasságai

időhíttelt nyújtottak a zsidó nemzetnek

nemzeti otthonának felépítésére. De a nagyhatalmak ezt az időbeli hitelt szigorúan ellenőrzik és az egész zsidó népnek szorgosan ki kell használnia a rendelkezésére álló időt. Palesztinában tárt kapuk fogadják az összes zsidókat pártállásra való tekintet nélkül a közös munkára, de nem a nagy ügy elárulására. A legutóbbi időben némely zsidó érdekcsoport arra vállalkozott és bizonyára nem Palesztina iránt érzett szeretetből, hanem azért, mert kényelmetlennek találták azt, hogy a nagyhatalmak a cionista világszervezetet ismerték el az össz-zsidóság képviselőjéül, — ismételtelen arra vállalkoztak, hogy az angol kormányt rávegyék, hogy a cionista világszervezetet ne vegye tekintetbe és más zsidó szervezeteket állítson a cionista szervezet helyére. Igen jellemző dolog, hogy az arabok ugyanezzel a követeléssel állottak az angol kormány elé, minthogy tudják, hogy a zsidó Palesztina felépítését csak a cionisták és a cionista világszervezet tudja komolyan keresztülvinni.

— Ez a hátunk mögött való áskálódás — jelentette ki újból emelt hangon dr. Weizmann — senkinek sem fog sikerülni. Ha ezek az ugynevezett zsidó szervezetek belé akarnak szólni a mandátumba, akkor mi szívesen alkuba bocsátkozunk velük.

Adjanak évente egy millió fontot

A Palesztina-munkára. Fizessék meg eddigi mulasztásaikat és fizessék meg a mi jó nevünket, melyet a Palesztina-ügybe évtizedek óta fektettünk be, olyan időben, amikor még ugyanezek a szervezetek csak mosolyogtak fölöttünk és amikor még messze állottunk minden mandátumtól.

Ezek után dr. Weizmann az arabkérdésre tért át és behatóan fejtegette, hogy ez a probléma türelemmel és kitartással feltétlenül megoldható. Igen sok arab vezető egyéniség máris kezdi belátni, — mondotta Weizmann — hogy egy arab állam esetleges felállítására a zsidóság segítő keze nélkül lehetetlen. Viszont a zsidóság segítségét csak abban az esetben remélhetik, ha az arabok a palesztinai zsidó nemzeti otthon felállítására elé nem igyekeznek akadályokat gördíteni.

Országunk felépítésének kérdésében Weizmann többek között a következőket mondotta: — Jól tudjuk mindannyian, hogy nehéz időkben egy nehéz körülmények között levő országot nehéz körülmények között élő néppel kell felépítenünk. Ha mindez könnyű dolog volna, akkor bizonyára a többiek volnának cionisták és nem mi. Az összes nehézségeket csak szorgalmas és nagystílű munkával tudjuk országunkban leküzdeni. Erre a munkára az eszközöket az egész zsidó népnek kell nyújtani, mert akármit is elhisszünk rólunk, de nincs a világon olyan nép, amely azt elhinné, hogy a zsidóknak nincs pénze.

— Az országépítést a nemzeti erők megfeszítésével, de privát tőkével is kell megkezdünk. És hogy ha most az országépítés első jelen pillanatában munkásságunk súlypontját a nemzeti erők összegezésére helyezzük, másszóval a Keren Hajjeszódra, ennek oka az, mert a megalapozásnak elsősorban nemzeti eszközökkel kell megtörténnie. A privát tőke itt is, mint mindenütt, csak akkor fog beözönléni az országba, ha már országunkban teljesen rendezett viszonyok és rend fog uralkodni. De Erec Jiszraelben a rendezett viszonyokat és nyugalmat nem angol bajonettekkel lehet megcsinálni, hanem azokkal az ezekkel, akik napról-napra vándorolnak be: a munkás zsidó chaluokkal.

Amikor Weizmann befejezi beszédét, a lelkesedés hangos ovációba tör ki. Az emberek a pódium köré sereglenek és a távozni akaró szónoknak csak nehezen sikerül a tüntetők vastag gyűrűjén átjutni.

Lassan feloldódik a terem közönsége és csöndben megindul a széles lépcsőkön. Kint az utcán egy kisebb csoport verődik össze. Meg-

indul f
Uránia
sok faj

D
a britt
lásokat
nyuló
kiállítás
tel foly
végződt

Az Er
d

B

a küldö
los jelen

Maloms
amelyne

radí ma

Amióta

csatoltál

egyrészt

zedtek a

rára. A

szállítás

nyers ár

vánja a

A

ipar sul

tétlenül

Ha kor

is behat

egyetlen

ipar tan

Az

miniszte

gató, ak

niszter e

elnök ve

hez s ar

végre re

igazságsz

szonyok

nak abba

sítésű reg

akik hos

gyakorla

sítéshez.

A

sérelmes

igazságü

intézked

Péterrel

tette, ho

indul fegyelmzett négyes sorokba állva az Uránia felé és a tavaszos téli estében fölzug a sok fájdalommal átítatott zsidó himnusz.

Weizmann a bécsi angol nagykövetnél

December 29-én Weizmann meglátogatta a brit nagykövetet, mely alkalommal tárgyalásokat folytatott vele a Bécsen keresztül irányuló palesztinai kivándorlásra és a vízumok kiállítására vonatkozóan. Az angol nagykövettel folytatott tárgyalások teljes eredménnyel végződtek.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség küldöttsége Brediceanu miniszternél

Az Uj Kelet tudósítójától.

Brediceanu erdélyi miniszter ma délelőtt a küldöttségek egész sorát fogadta. A hivatalos jelentések meghallgatása után először a Malomszövetség deputációja került sorra, amelynek vezetője, Osvada elnök a nagyváradi malomipar válsága miatt panaszkodott. Amióta ugyanis a Körösvidéket Romániához csatolták, Nagyvárad ipara az elhelyezési piac egyrészt elvesztette és azóta súlyosan ránehezdedtek az egzisztenciális bajok a városok iparára. A kormányhatalom ipari támogatását a szállítási nehézségek megkönnyítését és a nyers áru behozatala körüli könnyítéseket kívánja a Malomszövetség.

A miniszter kifejtette, hogy ismeri az ipar súlyos helyzetét, amelynek szanálását feltétlenül be kell kapcsolni az erdélyi politikába. Ha kormányon marad, kétségtelen, hogy ezzel is behatóan fog foglalkozni és nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, amikor szó lesz az ipar támogatásáról.

Azután a katolikus státus tisztelt a miniszternél, majd dr. Janovics színházigazgató, aki a színészegyesület ügyét vitte a miniszter elé. Utána az ügyvédi kamara Isacu elnök vezetésével járult Brediceanu miniszterhez s arra kérte, hogy az ügyvédi gyakorlat végre rendeztesse úgy, amint az az eddigi igazságszolgáltatás szellemének az erdélyi viszonyoknak megfelel. Különös sérelmek vannak abban a tekintetben, hogy kisebb minőségű regátbléi ügyvédek kiszorítják azokat, akik hosszabb egyetemi tanulmányok és joggyakorlat után jutottak itt megfelelő minőséghez.

A miniszter kijelentette, hogy maga is sérelmesnek tartotta eddig Averescu kormánya igazságügyminiszterének, Antonescunak ebbeli intézkedéseit és e tekintetben elődjével, Groza Péterrel mindenben azonosítja magát. Kijelentette, hogy az anomáliák megszüntetésére haladéktalanul megtesz minden intézkedést, úgyhogy e téren már a közeli napokban végleges rendezést várhatnak az erdélyi ügyvédek.

Délfelé Mironescu közoktatásügyi miniszter Kolozsvárra érkezett és azonnal felhajtattott az erdélyi miniszterhez, akinek dolgozószobájában később rövid tanácskozásra megjelent Erdély néhány kiváló politikusa és tanfőfia is.

Ezalatt a miniszter tudomást szerzett arról, hogy a Zsidó Nemzeti Szövetség tisztelő küldöttsége az előszobában várakozik. Kiüzent és magához kérte a deputáció tagjait.

Dr. Fischer Tivadar, a Zs. N. Sz. elnöke üdvözlő beszédeben kifejtette, hogy ezáltal nem konkretizálja a Szövetség kívánságait, csak tisztelő látogatást tesznek. Csupán arra hívja fel a miniszter figyelmét, hogy a zsidó ügyekben való elhatározások előtt a kormány mindenkor vonja be a tanácskozásokba a zsidóság tényezőit is.

A miniszter így felelt:

— Gyakorlati ember vagyok, nem az ígéretek embere. Ha alkalmunk lesz tovább is érintkezni, meglátják, hogy ígéréteimet állni szoktam. Most csak annyit, hogy a közéletben respektálni fogom az önök törekvéseit és magukkal érzek, amint hogy magukkal kell hogy éreznek már neveltetésemnél fogva is. Én magam a magyar impérium alatt nemzetiségi életet éltem és az a törekvésem, hogy a nemzetiségek nyugodt,

saját egyéniségüknek megfelelő fejlődési talajra találjanak Nagyromániában. A zsidókérdést egyébként diplomáciai pályafutásom során is módomban volt tanulmányozni Párisban, ahol megismerkedtem az önök képviselőivel. Mondhatom, ott, ahol a népek sorsát irányítják, olyan férfiak kezében van letéve az önök ügye, akikre büszkék lehetnek. Nem tudom, meddig tart miniszterségem, de én nem ettől teszem függővé közéleti működésemet. Továbbra is és mindenképpen dolgozni akarok az emberi szabadságokért és az egyenjogúságért. És ezekbe szervesen belekapcsolódik a zsidóság ügye is.

A megleghangú, rokonszenves beszéd után a miniszter barátságosan elbucszott a küldöttségtől, amely a következő tagokból állott: Dr. Fischer Tivadar a Zs. N. Sz. elnöke, dr. Klein Miksa a szövetség alelnöke, dr. Fischer József a Tarbut elnöke, Bergner Mór és Molnár Jakab a kis intézőbizottság tagjai.

Egy órákor Brediceanu erdélyi és Mironescu közoktatásügyi miniszterek Vajda Sándorhoz voltak ebédre hivatalosak. Mironescu a délután folyamán Nagyváradra utazott.

Az osztrák nehézipar politikai harcra készül

Az Uj Kelet bécsi munkatársától

Bécs, január 2. Ausztria belpolitikai élete nagyjelentőségű események előtt áll. Az élelmiszerek árához való állami hozzájárulás, amely olcsóbbá tette a közfogyasztás elsőrendű szükségleteit, a költségvetés óriási deficitje miatt megszűnik. Ez az esemény alapjaiban fogja megváltoztatni az osztrák közgazdaság létfeltételeit és a termelés árnyóját. A legközvetlenebb hatása beláthatatlan árszökkenésben fog csakhamar mutatkozni.

Ausztria a lakosság nagyrésze számára külföldről importálja a gabonát és a lisztet. A kenyér ára pedig tudvalevőleg fundamentuma az árak egész rendszerének. Ha Ausztria bevezeti a termékekért fizetett világgiazi árat egész magasságban, akkor az áralakulás hatalmas felfelé szökkenése fog beállni: az árforradalom.

Az árforradalom jelenti a belső nyugtalanságok ujjáéledését. Jelenti a tömegek növekvő eláratatlanságát és jelenti végül a kétségbeesés oly felzendülését, mint a december elsejei éhségtüntetések voltak.

Az osztrák ipar tehát aggodalommal néz a jövőre. Meg fog szünni az osztrák belföldi ár és a világgiazi ár ama különbsége, melyből Ausztria ipari köréi megfelelő hasznot húztak. Rá lesznek utalva a munkabérek leszállítására, ugyanakkor, amikor az árnyó emelkedése a bérek felemelését követelné meg.

Fenyegető vulkánizmus — az osztrák belső helyzet jövője. Az ipar tehát munkához látott, hogy előre felkészüljön a jövő fenyegető alakulásával szemben. A szakszervezetek képviselőivel folytatott tanácskozással egyidőben, az ipar szervezetei egymással is tanácskoztak. E tanácskozásokról, minden titkolódzás ellenére kiszivárgott annyi, hogy az ipar szövetségének tagjai az általuk fizetett munkabérek és fizetések 2 százalékát egy központi kasszába fogják beszállítani, amely „az ipar védelmi alapja” nevet viseli. A szövetség becslése szerint havonta 400 millió korona fog befolyani erre az alapra.

Az alap rendeltetése felől kimondták, hogy az „ama nehézségek elhárítására szolgál, amelyek az állami élelmiszer-árpolitika megszüntetése következtében az ipar és a munkások között előreláthatólag keletkezni fognak.” Egyidejűleg pedig a legközelebbi parlamenti választások előkészítésére is igénybe veszik ezt az alapot. A pártok, melyeket az ipar a választási harcban segíteni akar: a keresztényszocialista párt és gróf Czernin Ottokár, volt külügyminiszter polgári munkapártja (Bürgerliche Arbeitspartei). Az ipari vezetőkörök egyidejűleg érintkezésbe léptek az őket finanszírozó francia érdekeltségekkel is, hogy politikai terveikben az antant részéről is támogatásra találjanak.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:
Szerkesztőség 977. — Kiadóhivatal 844.
Zs. N. Sz. 558.

— Ne légy a rókafeje, légy az orosz-lánok farka. A rókafej a fufang, az orosz-lánok farka az erő a régi zsidó allegóriában. A zsidó mult megfordította a későbbi szólást: többet erővel, mint fufanggal. A megújított zsidó visszatér ehhez az igazsághoz. Az ész elkülöníti magát, az erő összetart. Az Uj Kelet az összetartást hirdeti. Olvassátok és megerősödtek.

Előfizetőinkhez. Előfizetőink számai keresnek fel naponta reklamációkkal, hogy az Uj Kelet Évkönyvét még nem kapták meg. Kiadóhivatalunk az Évkönyv szétküldését már a múlt héten megkezdte, az expedálás még ma is tart. Kérjük előfizetőinket, akik még nem kapták meg az Évkönyvet, legyenek türellemmel, mert azt minden előfizetőnk, aki nincs hátralékban, megkapja.

— Az Eftimiu-ügy kulisszatitkai. Bukaresti munkatársunk jelenti: Eftimiu Viktor, aki néhány nappal ezelőtt lemondott és már utódját is kinevezték, tegnap, Nicolae Jorga intervenciójára elhatározta, hogy megmarad állásában. Jorgának mosmutatja be egyik darabját, a Dante Halálát a Teatrul National és néhány lap azt írja, hogy hálából ezért exponálta magát Eftimiu mellett. Eftimiu lemondása összefüggésben volt azokkal a támadásokkal, amelyek öt legutóbbi több oldalról érték. Így szemére vetik, egyebek közt azt, hogy Mária királyné „Ildirim” című darabját 1916-ban, közvetlenül a román-osztrák-magyar-német háború kitörése előtt, a királyné kifejezett akaratára ellenére magával vitte Berlinbe, hogy ott előadassa. Felhányják neki azt is, hogy albán származású és csak a Teatrul National igazgatói állásáért vette fel a román állampolgárságot. De legjobban Jorga darabjait vetik szemére, „amelyeket ugyan egyik szinigazgatónak sem lett volna bátorsága visszautasítani, de amelyeknek, ennek ellenére, semmi közük nincs a drámai művészetéhez.”

— Légjárat Románia és Délamerika között. Bukaresti tudósítónk jelenti: Az új év első napjaiban légjárat indul meg Románia és Délamerika között. A repülőgépek, amelyek nyolc-tíz személy szállítására vannak berendezve, Bukarestben, Konstantinápolyban, Nápolyban, Algirban, Dukarban, Rio-de-Janeiróban és Buenos-Ayresben fognak leszállani.

— Jorgát meghívták az oxfordi egyetemre. Bukaresti munkatársunk jelenti: Nicolae Jorga, a híres történettudós meghívást kapott az oxfordi egyetemtől román történelmi előadások tartására. Jorgát eddig már a párisi Sorbonne és a római egyetem is meghívta hasonló céllal.

— Arany a diók között. Bukaresti tudósítónk jelenti: Románia Berlinben működő kereskedelmi attaséja értesítette az itteni pénzügyminisztériumot, hogy egy Romániából exportált és odaérkezett dió- és burgonyaszállítmányban három csomagot találtak, amelyek közül kettőben egyenként 13 és fél kilogramm arany, a harmadikban pedig 3 kilogramm arany volt elrejtve. A szállítmányt Herskovits és Salaritz Samuel adták fel Nagyszombatán. A pénzügyminisztérium a csempészés ügyében megindította a vizsgálatot.

— Kik kaphatnak tanulmányi valutakedvezményt francia egyetemekre. Bukaresti munkatársunk jelenti: A Franciaországban tanuló romániai diákoknak a kormány, tudvalevőleg, azt a kedvezményt adja, hogy a lei és a frank között lévő különbözetet megfizetve, a nekik hazuról küldött pénz 1:1 arányban fizetési ki. Ezt a kedvezményt most revízió alá fogják venni, mert kitünt, hogy az „Association des Etudiants Roumains en France” megállapítása szerint a kedvezményt élvező ezerháromszáz diák közül tulajdonképpen csak hatszáz van joga erre a nagy kedvezményre. Popovici-Baznoseano, az új közoktatásügyi államtitkár ebben a sokakat érdeklő, fontos ügyben kijelentette, hogy a jogtalanságok azért fordulhattak elő, mert a pénzügyminisztérium, anélkül, hogy az

illetékes egyetemek igazolását és véleményét kérte volna, jóváhagyta a diákok kérvényeit. Az államtitkár most azzal a tervvel foglalkozik, hogy a kedvezmény rendszerét feltétlenül fentartva, egyetemi bizottságot kreál Bukarestben, amely minden egyes tanuló kérvényét megvizsgálja és véleményezi. Azt már elvben most leszögzí, hogy valutáris kedvezményt csak az a diák kaphat, akinek Romániában nem áll megfelelő fakultás vagy tanfolyam rendelkezésére. A megadott kedvezményt pedig azonnal megvonják, ha a szubvencionált diák nem látogatja rendszeresen az előadásokat.

Glasner Móse bucsuzóezéd. Glasner Móse főrabbi e hét szombatján az ortodox zsinagógában elbucszuk hivatást. A bucsuzónoklatot a főrabbi a délelőtti muszaf istentisztelet keretében tartja meg.

Az Einstein-elmélet Bukarestben. Bukaresti tudósítónk jelenti: A román főváros tudományos körei hónapok óta nagy érdeklődéssel foglalkoznak a világhírű Einstein-elmélettel. Legutóbb Traján Salesco egyetemi tanár tartott róla a felsőipariskola épületében népszerű ismertető előadást, amelyet nagy és a társadalom mindenféle osztályának tagjaiból álló közönség halgatott figyelmesen végig. Az előadó annyira leegyszerősítette a nehéz elméletet és annyira gyakorlatiassá tette, hogy a legtöbben könnyen megértették.

A kormány hazahívja a külföldön tanuló egyetemi hallgatókat. Bukaresti munkatársunk jelenti: A pénzügyminiszter javaslatára a kormány a közeli hetekben haza fogja hívni mindazokat a külföldön tanuló romániai egyetemi hallgatókat, akik a megfelelő fakultások fennállása folytán a beföldön is végezhetik tanulmányaikat. A hazatérés költségeire a kormány mindegyik diáknak annyi lejt fog adni, amennyi idchaza két hónapi megélhetéshez szükséges.

Népitélet. Szerdán este hat órakor Elián Viktor, a kolozsvári Cal. Reg. Ferdinánd 33. számú ház tulajdonosa, Nótáné nevű bériőjének üzlethelyiségéből, mialatt az asztalra beteg gyermekeit látogatta meg, kihordatta az egész berendezést. A járókelők, akik erről tudomást szereztek, fölháborodásukban megállították a kocsikat, elzavarták az erőszakos háztulajdonost és a nagy hősesben vissza vitték a szegény asszony holmiját. Az ügynek a hatóságok előtt folytatása lesz.

Tizenhatalos utlevelet hamisítottak. Bukaresti munkatársunk jelenti: Közölte az Uj Kelet, hogy az állambiztonsági felügyelőség letartóztatott egy utlevélhamisító társaságot, amely háromszáz utlevélhamisítást ismert be. A szigorú megállapította, hogy a társaság tagjai összeköttetésben voltak a rendőrség és a közigazgatási hatóságok több tisztviselőjével, akik az utlevélhez szükséges iratokat, minden igazolóokmány kérése nélkül, kiállították. A szigorú nyomozása tovább tart, azt hiszik, még van egynéhány társaság, amely utleveleket hamisításával foglalkozik. A forgalomban lévő hamis utlevelek számát tizenhatalosra teszik.

Engedélyezni kell az összejöveteleket. Bukaresti munkatársunk jelenti: A belügyminisztérium rendeletet küldött szét az ország összes közigazgatási hatóságaihoz, amelyben nyomatékosan arra kéri a hivatalok vezetőit, hogy a nyilvános összejövetelekre vonatkozó kéréseket semilyen körülmények között ne tagadják meg és különösen ne górdítsanak akadályt az országgyűlési képviselők nyilvános parlamenti beszámolója elé.

Tízezer állatot hajtottak el a németek Romániából. Bukaresti munkatársunk jelenti: A békeszerződés végrehajtására kinevezett román megbízott jelentést tett a kormánynak arról, hogy a német megszálló csapatok az annakidején megkötött bukaresti román-német békeszerződés szakaszai szerint tízezer főnyi állatot hajtottak el Romániából Németországba. Egyidejűleg jelenti, hogy az állampénztárból kétszázötvenmillió lejt vettek fel, amelyet bevásárlásokra fordítottak Beszarábiában. A román kormány most az állatok és a pénzt is visszaköveteli.

A Dunán helyreállt a közlekedés. Bukaresti munkatársunk jelenti: Az Uj Kelet megírta, hogy a Duna Tulceánál befagyott és a hajóközlekedés megállt. Azóta két jégtörő dolgozott éjjel-nappal a jég megtörésén és eltakarításán. Sulina és Tulcea között már sikerült is a folyamat minden akadálytól megtisztítani és a jégtörők most Braila felé folytatják munkájukat. A hajók, némi korlátozással, az egész vonalon járnak.

Házasság. Pfeffermann Margitkát Besztercéről eljegyezte Léb Aron Kolozsvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Kimutatás a Chebra Kadisa kórházélelmező bizottságának 1921 évi dec. havi működéséről. Dec. havában kiosztott ebédek száma 1288 adag, tejmennyiség 217 liter, bormennyiség 34 liter. Bevételek: Múlt havi egyenleg lei 6635.80, betegek hozzájárulása 405, hozzájárulások 2500, templomi adomány 6194 lei. Összesen 15.734.80 lei. Kiadások: Ételhordásért 3864 lei, főzésért 1440, 2 havi melegítés 1190, tejért 380, segély 60, jutalék beszedőknek 554, igazgatási költség 900 lei. Egyenleg 7346.80 lei. Összesen 15.734.80 lei. Cluj, 1921 dec. 31-én. Mózes Elek jegyző, Rosenzweig Antal Ch. K. elnök, Neumann Mórné bizottsági elnök.

Uj nagyantant készül Franciaország ellen

Páris, jan. 4. A „Le France” újév alkalmából érdekes külpolitikai szemlést közöl. A lap szerint a francia külpolitika láthatáran felhők tornyosulnak. Anglia, Németország és Moszkva között egy új antant terve merült fel, melynek terheit Franciaország viselné. Más helyen a „Le France” azt írja, hogy a francia külpolitika addig nem változhat meg, míg az Angliával való külpolitikai viszony nem enged feszültségéből.

Bethlen magyar miniszterelnök tárgyalásai Schober osztrák kancellárral

Bécs, jan. 3. Politikai körökben nagy feltűnést keltett Schober kancellár és gróf Bethlen István magyar miniszterelnök találkozója. A bécsi magyar követ kijelentette, hogy hetek óta folynak a tárgyalások a kancellárral, melyek során az osztrák kormány a legmesszebbmenő támogatást helyezte kiltásba, hogy a két ország a jó szomszédi viszonyt mielőbb felvehesse. A velencei egyezményben körülírt tárgyalásokat január 14-én tartják meg Bécsben. A tárgyaláson a burgenlandi kártérítésről, valamint a határforgalom újból való felvételéről lesz szó. Soproni távirat szerint a népszavazás idejére odarendelt antantcsapatok ma visszautaztak Felsősziléziába.

A Tarbut öt pontja

1. A Tarbut-iskola pártokon és frakciókon felül álló intézménye az összsidóságnak, mely önmagától teremtődött, a nép lelkéből lelkedzett, mint minden életfenntartó intézménye a zsidóságnak.

2. A Tarbut a zsidó tradíció őshumuszából merítve egy nyugateurópai műveltséggel is teljesen rendelkező, öntudatos, új zsidó generációt akar felnevelni.

3. Céljának elérése és biztosítása érdekében — de mint öncélt is — cluji középiskolai mellé a helybeli ort. izr. hitközség vezetése alatt még e hó folyamán Talmud Tórát állít fel.

4. Hogy az iskola és az élet közti kapcsolatot megteremtse és az ifjúságot teljesen a gyakorlati élet számára nevelje, a gimnáziumok mellé műhelyeket állít fel, úgy, hogy az itt érettségizett ifjúság műiparossá való kiképzetése révén azonnali kenyérkeresetre is képesítést nyer.

5. A Tarbut tehát:

a) a zsidó vallás és zsidó élet tökéletes ismeretét nyújtva, megkedvelteti a zsidósággal őseink hitét;

b) az ifjúságot a nyugateurópai műveltség legmagasabb színvonalára emeli;

c) műhelyei útján munkára, a munka szeretetére, tehát a gyakorlati élet számára nevel az ifjúságot és kenyérkeresetre képesít.

Kérdjük tehát a zsidó iskolaügyért aggódó testvéreinket: nem vétkeznek e az, aki nem siet anyagi és erkölcsi támogatásával alátámasztani a Tarbutot?!

KÖZGAZDASÁG

Hamburg—Galac: közvetlen hajótorgalom Csatornaut Pozsonyól Prágáig

Az Uj Kelet tudósítójától.

A középső Dunán megvalósulás előtt álló kikötőépítési munkálatok a világtorgalom szempontjából rendkívül nagyjelentőségűek. Abban a vonatkozásban azonban, melybe ezek a kikötők néhány év múlva a kiépítés alatt álló Rajna—Majna—Duna csatornával állanak, jelentőségük még megsokszorozódik. Budapest és Pozsony a Fekete-tengertől az Észak-itengerig terjedő nagy víziútnak lesznek fontos állomásai.

A magyar kormány megegyezett a francia Schneider & Creusot céggel, a csepeli kereskedelmi kikötő építésére. A francia cég a nagy téli kereskedelmi kikötőt kétszázmillió költséggel fogja saját tőkéjével megépíttetni, evvel szemben a magyar kormány 50 évre átengedte Schneider-Creusotéknak a kikötő használatát, 50 év múlva a kikötő összes építményeivel és beépített felszerelésével minden ellenszolgáltatás nélkül visszakerül a magyar állam birtokába.

A pozsonyi nagy rakodó állomás kiépítésére negyedmiliárd koronát szántak rá a csehek, közvetítő állomásként 10 millió cseh korona beiktetéssel kiépíti a komáromi kikötőt. Pozsonyól Prágáig nagy zsilipes csatornautat fognak építeni a Morva folyó medrének és a Moldvának a felhasználásával. Így Hamburgból, Brémából, az Elbán keresztül Pozsonyig, onnan a Fekete-tengerig víziúton jöhetnek az áruk, ami Galac és Hamburg között közvetlen hajóösszeköttetést jelent. Ennek a hajózásnak a jövőjében akkora a bizalom szakkörökben, hogy Pozsonyban egyelőre 450.000 font sterling alaptőkével megalakult a londoni Western Comities Shipping Company fiókállalata a cseh folyami hajózásra. A részvények 65 százalékának át vételére a cseh állam tart igényt és a dunai hajópark felosztásából neki jutó magyar és osztrák hajókkal akar fizetni.

Zürichi tőzsde január 4-én. Nyitás. Berlin 272, Newyork 516, Milánó 2165, Prága 795, Budapest 87 1/2, Zágráb 190, Varsó 17, Bécs 18, osztr. kor. 11.

A gabonaszállítási engedélyeket be kell mutatni a közellátási bizottságoknak. Bukaresti munkatársunk jelenti: A múlt év október 1. után kiállított gabonaszállítási engedélyeket, amelyek egyik megyéből a másikba szólnak, további engedélyezés végett be kell mutatni a megyei közellátási bizottságnak. Enélkül a permiszek nem érvényesek.

Hivatalos nyilatkozat a külföldi firetésekről. Bukaresti hivatalos helyről a következőket közlik: Egyes lapok azt a hírt közölték, hogy az előző kormány törvényjavaslatot terjesztett volna a parlament elé, amely a román adósoknak külföldi hitelezőikkel szemben bizonyos fajta moratóriumot engedélyezett. A hír ebben a formában nem igaz. A benyújtott törvényjavaslat semmiféle moratóriumot nem ad, csak megengedi a bíróságoknak, hogy speciális esetekben bizonyos fizetési halasztást adhassanak akár külföldi, akár román hitelezőkkel szemben. A jelenlegi kormány valószínűleg oly értelmű módosítással fogja a javaslatot újból beterjesztetni, hogy a bíróságoknak megadassék a lehetőség ilyen fizetési kedvezmény megadására, ha az adós tartozásának legkevesebb 30 százalékát azonnal kifizeti.

Ujra megdrágult a cigarettapapír. Bukaresti munkatársunk jelenti: Az állami monopóliumigazgatóság 1922 január 1-től kezdve az I. minőségű cigarettapapír árát 1 lei 50 banira, a „Lux”-papír árát 3 leire és a „Jobb”-cigarettapapír árát 5 leire emelte fel.

4. sz.

Uj osztrák jegybank. Bécsből jelentik: Az Osztrák-Magyar Bank felszámolása folytán az osztrák kormány új jegybankot állít fel. Az előkészítő munkálatokat márciusig befejezik.

Mit kötelez Ausztria adni az 1922. évre Romániának. Bukaresti munkatársunk jelenti: A saintgermaini békeszerződés értelmében Ausztria 1922 január 1-től kezdve a következő állapotokat tartozik átadni Romániának: ezer fejőstehenet háromtól ötévesig, huszonöt bivalyt, ezer borjút, ötszáz igásókrót, ezer lovat, kocsihuzót és ezer kecskét.

Élelmiszerek kivitele. Bukarestből jelentik, hogy a kereskedelemügyi minisztérium a napokban megkezdte az élelmiszerek kiviteli lehetőségének tanulmányozását. Mindenekelőtt statisztikát készítenek a termelésről és a fogyasztásról, hogy ennek alapján a kivitelre fenmaradó cikkek mennyiségét megállapíthassák.

Valutapiac:

Páris, jan. 3. Bukarest 10-50, London 5248—, Newyork 1245-50, Belgium —, Róma 527/8, Svájc 241-75, Prága 19-75, Berlin 69/16, Bécs —7/16.

Prága, jan. 3. Dinár 91-50, márka 3497, leva 4285—, svájci frank 1257 50, norvég kor. 1059—, dán kor. 1318-50, svéd kor. 1658—, török lira —, lira 281—, francia frank 531-50, font sterling 276—, dollár 65-25, osztr. kor. 76-50, holland for. 2433—, lengyel márka 182-50, magy. kor. 1060—.

Berlin, jan. 3. Bukarest 147—, Amsterdam 6975—, Brüsszel 1452-50, Krisztiania —, Kopenhága —, Stockholm —, Helsingfors —, Róma 805—, London 792-50, Newyork 188—, Páris 1520—, Zürich 3660—, Madrid —, Bécs 680—, Prága 285—, Budapest 3170—.

Zürich, jan. 3. Berlin 272-50, Amsterdam —, Newyork 515-50, London 2170—, Páris 4165—, Milánó 2200—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Madrid Buenosayres —, Prága 780—, Budapest 85—, Zágráb 195—, Bukarest —, Varsó 17—, Bécs 19—, osztr. kor. 11—.

Budapest, jan. 3. Lei 476—, Napoleon 2355—, font sterling —, leva —, dollár 603—, francia frank 4975—, márka 336—, lira 2600—, osztr. kor. 1037-50, rubel 51-50, szokol 918—, svájci frank 1600—, dinár 865—, lengyel márka 17-50.

SZINHÁZ

HETI MŰSOR Magyar Színház

Csütörtök: Naplemente. (Ujdonság, először. Premier-helyárakkal. Premierbérlet 17. sz.)

Péntek délután 3 órakor: Kis kadét. (Operettujdonság, 7-edszer. Olcsó helyárakkal.)

Szombat délután 3 órakor: Gróf Monte Cristo. (Olcsó helyárakkal.)

Szombat este fél 8 órakor: Carmen. (Operarepríz, új szereposztással: Kolbay Ildikó, Rózsa, Takács Mihály, Bretán Miklós. Operahelyárakkal. Napibérlet 78. sz. B. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Vasárnap délután 3 órakor: Tul a nagy Krivánon. (Operettujdonság, 35-ödször. Olcsó helyárakkal.)

Vasárnap este fél 8 órakor: Stambul rózsája. (Operettujdonság, 51-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

Hétfő: Szerencsetánc. (Operettujdonság, 7-edszer. Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színházi iroda hírei:

A péntek esti előadás elmarad. A kolozsvári belügyi részort rendelete folytán pénteken este nem lesz előadás a magyar színházban. A Kis kadét péntek délután 3 órára hirdetett előadását azonban változatlanul megtartják. A Naplemente második előadását a jövő héten tartják meg és pedig ugyanabban a bérletszámban, amely most elmaradt: 77. szám, A.

Carmen másodszer és harmadszor. Soha nem tapasztalt izgalmas várakozás előzte meg a Carmen reprízét. A keddi előadás összes jegyei már napokkal előbb elkeltek, úgy, hogy már előtte való napon egy állóhely sem volt a pénztárban. A szombati második előadásra (amikor Kolbay Ildikó fogja Michaelát, Takács Mihály Don Josét és Bretán Miklós Escamillót énekelni) ugyanilyen tömeges a jegyelővétel. A pénztárnál már alig van jegy a szombati előadásra. A jövő hét csütörtöki estjén harmadszor fog színrekerülni a hatalmas sikerrel felolvasított Carmen. — Denevér: Lévaival, Kolbayval, Kabdebóval. Kedden este rendkívül érdekes operettrepríz lesz a magyar színházban. A klasszikus operettek egyik gyöngye, a Strauss János Denevér-je fog új betanulással s új szereposztással színrekerülni. Az új szereposztásban Rosalindát Léva Ilona, Adél szobalányt Kolbay Ildikó, Orlovskyy herceget Kabdebó Duci fogja játszani. A férfi szerepek is a legjobb kezekben vannak. Alfrédot felváltva fogja énekelni Takács Mihály és Ravinsky Rafael, Eisensteint pedig Bálint és Réthely Ödön. Frank Leóve, Prosch Nagy Gyula, Falke Virág Lajos lesz. A parádés szereposztás s az új betanulás bizonyára az ujdonság ingerével fog hatni a közönségre. Épen azért általánosan megnyilvánult óhajra a Denevér keddi reprízét premierbérletben fogják megtartani. — Szerencsetánc. Hatszor telt meg zenefóráig a nézőtér a Szerencsetánc előadásai alkalmával. E hat előadás kitörő tetszése és harsogó kacagása ez idény egyik leghatalmasabb sikerévé avatta ezt a jökedvű, mulatságos új operettet. Hétfőn este hetedszer adják a Szerencsetánc-ot s erre az előadásra is tömegesen váltják már a jegyeket. — Gróf Monte Cristo — Táray Ferenc. Szombaton délután olcsó helyárakkal fogják előadni Damas világhírű és népszerű romantikus színművét, a Gróf Monte Cristo-t. A címszerepet Táray Ferenc adja. — Stambul rózsája. Ötvenegyedik előadása lesz vasárnap este a legszebb operettek egyikének, a Stambul rózsájának. A főszerepeket Kolbay Ildikó, Sereg Marcsa, Réthely, Berki József, Nagy Gyula játsszák.

Főszerkesztő: **Dr. FISCHER JÓZSEF**
Felelős szerkesztő: **MARTON ERNŐ**
Kiadó: **KADIMA** kiadóvállalat r.-t.

Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48 - Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a. Fiókkiadóhivatalok: Nagyvárad, Deák F.-utca 9. Arad, Str. Alexandri 1. - Szatmár, Bathányi-u. 24.

Előfizetési ár havonként . . . . . 30 lei
Egyes szám ára mindenütt 1 lei 50 bani
Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint veszi fel a kiadóhivatal

Ha jó rum- és likőresszenciát akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad)
Calea Vict. volt Kolozsvári-u. 74. 1253

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbad-i porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K.I.

üveg és porcellán nagykereskedés részvénytársaság

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.

TELEFON 71.

Pontos és szolid kiszolgálás.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare — Nagyvárad
Piata Unirei 12. Szent László-tér

Erdély legnagyobb és leszolidabb importőrei. Állandó gyári lerakat chemnitz-i kötött-szővött árukban, úgymint horgolt nyak-kendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. Nagy raktár mindennemű hermandi olasz D. M. C. cernák és pamutokban.

Megrendeléseket postán eszközölünk.

Ngilatkozat

Az »Ujság« című, Kolozsvárt megjelent reggeli lap, melynek a zsidóság kérdéseiben való elfogultsága közismert, egy idő óta előszeretettel ad helyet azon cikkeknél, melyekkel egy félművelt, önmagával, családjával és a társadalommal meghasonlott, mániás zsidó egyén rendszeres rágalmozó hadjáratot folytat az »Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség« és az ennek kezdeményezéséből létesült zsidó kulturális egyesületek és intézmények ellen. Vak dühében ez a valószínűleg nem is épelméjű ember, aki a helyi kongresszusi izr. hitközség kebelében tanusított botránys viselkedése miatt már a »Tóra«-tól is hosszabb ideig jogszerűen el volt tiltva, legutóbb már arra is vetemedett, hogy a legeszményibb zsidó intézmények egyikét, a »Tarbut«-ot és annak iskoláit is különböző hazug állítások kapcsán igaztalanul meghurcolja.

Szövetségünk és a megfiamadott zsidó testületek felette állanak eme rágalmaknak; a gyűlölködő hazugságok szennyes hullámai nem érnek fel hozzájuk.

Ennélfogva a közvélemény tájékoztatására egyszer s mindenkorra kijelentjük, hogy méltóságunkon alulnak tartjuk, hogy ilyen és hasonló tendenciájú ujságcikkekkal polémiába bocsátkozunk vagy egyébként érdemben foglalkozunk. Nem tettük eddig, nem tesszük a jövőben sem és az »Ujság« ezen legutóbbi cikksorozata fölött is megvetéssel napirendre térünk.

Cluj—Kolozsvár, 1922 január hó 4.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöksége

Dr. Fürst Oszkár
h. titkár.

Dr. Fischer Tivadar
elnök.

NYILTÉR*)

A zsidó közönség figyelmébe

Ismeretesek azok a nehézségek, amelyekkel erdélyi és bánáti hitközségeinknek a Magyarországtól való elszakadás óta husvétii pászkaszülegeinknek beszerzésével kapcsolatban küzdeniök kellett. E nehézségeket van hivatva megszüntetni az a nagyszabású és minden tekintetben legmodernebb gyár, amely a legkiválóbb külföldi gyárak által tervezett és szállított gépi berendezésekkel, nagy erők latbavetésével, egy magánvállalkozás alapításában Lugojon [Lugos] létesült. Amint értesülünk, a gyár a közönség által régen nélkülözött bizenci pászkához teljesen hasonló minőségű, vékony és habkönnyű husvétii pászkát fogja előállítani, aminek következtében a gyár működése iránt úgy az erdélyi és bánáti, mint pedig a regátbéli hitközségek részéről általános és széleskörű érdeklődés nyilvánul meg.

Özv. Steinbach Imréné
pászkasütődjé, Lugos.

*) E rovatban közöltekt a beküldő felelős.

Breuer és Róna
nemzetközi szállítási és bizományi vállalat
ORADEA-MARE. Interurban telefon 5—55.

Szállít bármely országból egész Románia területére vagonteleket és darabárakat biztosítással. Olcsó díjtételek. Külön árubiztosítási osztály

GRÜNWALD
Üvegcsiszolda, tükörárugyár és Épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-u. 16
tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozást
Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy rak-tára.

1234

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Komoly, önálló nyomdavezetőt, ki kiadóhivatali teendőiben jártas, könyvnyomda és lapkiadó részvénytársaságnál, jó fizetéssel azonnal állandó alkalmazást nyerhet. Kimerítő ajánlatokat e lap kiadóhivatala továbbít esetleg cím egyenlőt meg tudható. 3045-I

Egy idősebb asszony szakácsnőnek felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 3043-I

Egy könyvkötő tanulóleány és egy segédmunkásnő felvétetik Str. Dorobantilor 16. Fraternitas-nyomdában.

Angolból, franciából, németből oktatók havi 70 leiért. Fordításokat vállalok. Calea Victoriei (volt Kossuth Lajos-utca) 16. sz. 3021-I

Intelligens zsidó fiatalember nőtlen mérlegképes könyvelő és perfekt magyar-német levelező, több évi gyakorlattal és üzleti jártassággal, keres bármilyen irodai alkalmazást, esetleg utazói állást is vállalna, szombat megtartásával. Szíves ajánlatokat „Török és megbízható” jellegre az Uj Kelet kiadóhivatalába kérek. 3027-I

Boeskor, mosótalp, felsőbőr ésszujgyártóblank
Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is elküldök. — Jelenlegi talp és boeskor ára 65-70 lei. — **vagontételnél 5 százalék kedvezmény.**
SÁMSON BÖRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1 — Gyors-áru raktárral szemben. — Telefon: gyár 3-86 — lakás 3-87 1278.

Karácsonyi játékszerek megérkeztek
Feiner Testvérek engros és endetail áruarkátára
Cluj, Calea Regele Ferd. (Wesselényi-u.)

Ingyen héber iskolai naptárt kapnak a
„Safruth“
Zsidó könyv- és papírkereskedésén (Wesselényi M. és Szécsen-u. sarok) mindazon tanulók, kik ott 5 lei értékben bevásárolnak

Szörme bundákban és különféle
szörmékben
nagy választék. Megrendelés, átalakítás és festést minden mennyiségben vállalunk
S. Eisenstädter & Co.
szücs, szörmeáruháza Cal. Reg. (v. Kossuth Lajos-u.) 2. Telefon 1-49.

Allandó nagy raktár pamutszövőfonalakban
Szövőcérna, nyers és fehérített .. 8-32 sz.
Mulefonál fehérített ..... 3-10 sz.
Hardwaterfonál, nyers és fehérített 6-32 sz.
Grohmann-féle fekete és piros szövőfonalak, festett szövőcérnák, matringos és gombolyagos kötőpamutfonalak
„Viktoria“
Váltóüzlet és kereskedelmi rt. Timisoara, IV. Str. Brătianu 8. Telefon 97. Sürgőncím: Victoriabank.

Törött aranyat, ezüstöt, valamint briliáns köveket a legmagasabb árban vesz **GRÜNFELD** ékszerész, Calea Regele Ferdinánd (Wesselényi-u.) 21. sz.

Au Bon Gout
Bárdos Jenő
párisi és bukaresti áruházak lerakátának farsangi újdonságai megérkeztek
Főter 4.

LLOYD az előkelő zsidóság találkozó helye. **ORT. ÉTTEREM**
Bankettek, lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban. Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sarok

Viktoria
Faipari Műbutorgyár Rt.
Targu-Mures
Gyártelep, Sörház-u. 14. szám. Raktar: Szentgyörgy-u. 5. sz. Posta mellett.

Butorhereskedők figyelmébe!
Mielőtt butorszükségeit beszerezné tekintse meg a Viktoria butorgyár lerakátát, hol nagy választékban hálósobák, ebédők, és uriszobák kaphatók. Ugy egyszerű, mint legmodernebb kivitelben. Levél megkeresésre árajánlatot teszünk. Vásárlás esetén feltételeink kedvezűk. Ugyanott tölgyladeszkák jutányos árban kaphatók.

Törött aranyat, platinát, briliánsokat és mindennemű ékszert vesz és legmagasabb árat fizet
Max Springer
ékszerész, Sibiu Strada Regina Maria 20.

CUKORRA és CSOKOLÁDÉ raktár
LUSZTIG és NUSSBACHER Cal. Reg Ferdinand 31.
Szállítunk postán, utánvét mellett. 1277

1276
Megnyitottuk **WIENBEN**
is Vollzeile 15 szám alatt internacionalis szállítási irodánkat. Vállalkozunk mindenféle export és import szállítási ügyek lebonyolítására Gyűjtőkocsi forgalom. Butorkocsikkal való szállítás. Fuvartelepek felülvizsgálása és díjtöbbletek kiutalása, Központ: Cluj. Fiókok: Wien, Nagyvárad, Orsova. Kirendeltségek minden határon.
DEUTSCH TESTVÉREK

Gyermekjátékokot, kötött, rövidarut, porcellán, üveg és ajándéktárgyakat legolcsóbban
Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél
Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 13 sz. — vásárolhat 1274

Metropol kávéházban
négyezer hetenként **FRITZ THELER** karmester vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez 1271

GANZ
Elvállal eiektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szépálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 403 1280

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár
CLUJ—KOLOZSVÁR,
Strada Xenopol (Szapan-u. elején.)
Állandóan raktáron tart saját készítményű láncot, gyűrűt karkötőt stb. Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását. Fogászati arany és forrasztó. Huzal és lemez arany- és ezüstben. Törmelékarany-beváltás.
2-13 TELEFON ..... TELEFON 2-13

Szilágyi Eleonora R.-T.
Alánlja: Likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. 1210 Szesz nagyraktár.

Fierarie **„BARZEL“** vasüzlet
CLUJ—KOLOZSVAR.
Piata Mihailu Viteazul 13. ♦ Telefon 10-49.

FRANKEL EMANUEL és KLEIN SAMUEL
1283 ..... **hőzműáru nagykereskedése**
Cluj, Piata Vit. Mihailu (v. Széch.-tér) 34. Dick ház.

Uj héber nyomda és kiadóvállalat Kolozsvárt!
Tipografia „Fraternitas“
Str. Dorobantilor 16.
Telet: n 4-55.

Az 1863. évben alapított hírneves **Kaufmann Ábrahám és Fia** cég Máramarosszigetről Kolozsvárra helyezvén át üzemét, itt **uj héber nyomda és kiadóvállalatot** létesített, melynél az „UJ KELET“ kiadóhivatala által is mindennemű **héber művek, folyóiratok, újságok előállítását, valamint imakönyvek, bibliák, talmudkönyvek, héber iskolai könyvek** szállítása megrendelhető

עם ווערדען פאן אבינער
פירמא סדורים, חומשים,
חוקים נ"ך אונד אללערליי
נאכטונגען חדר גמרהים
דערנעשטעללט.
דאס דרוקקען פאן ספרים
קאן אויך ברעפעליך בע-
שטעללט ווערדען.